

BANKA
SLOVENIJE

EVROSISTEM

**Raziskava o
dostopnosti
finančnih virov
za podjetja**

Februar 2024

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Raziskava o dostopnosti finančnih virov za podjetja

Leto: 2024

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

© Banka Slovenije

Kazalo

O raziskavi	4
Najpomembnejše ugotovitve	4
1 Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij	5
2 Potrebe in dostopnost zunanjih virov financiranja	6
2.1 Potrebe po zunanjem financiranju	6
2.2 Dostopnost zunanjega financiranja	6
2.3 Finančna vrzel	7
2.4 Namen porabe sredstev	8
3 Dejavniki, ki vplivajo na dostopnost in omejitve zunanjih virov financiranja	8
3.1 Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje	8
3.2 Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje	9
3.3 Pogoji bančnega financiranja	9
4 Vložene zahteve in uspešnost	10
4.1 Vložene zahteve	10
4.2 Uspešnost vloženih zahtev	10
5 Pričakovanja o dostopnosti financiranja in namera investiranja	11
5.1 Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja	11
5.2 Načrtovane investicije v treh letih	12
6 Vpliv poplav 2023 na financiranje podjetij	13
7 Dodatno mnenje	14
8 Metodološke opombe	14
Začasni podatki	14
Uteževanje podatkov	14
Finančna vrzel	14

O raziskavi

Banka Slovenije od 2011 izvaja raziskavo o dostopnosti finančnih virov za podjetja, od 2016 naprej pa, predvsem zaradi zmanjševanja poročevalskega bremena podjetij in drugih sinergij, v sodelovanju s SID banko.

Namen raziskave je pridobiti mnenje podjetij o financiranju v Sloveniji. Pri tem so podjetja razdeljena po velikosti (mikro, mala, srednja in velika podjetja) in dejavnosti (industrija, gradbeništvo, trgovina in storitve).

V 2023 je bilo v vzorcu 3.177 podjetij. Odgovorilo jih je 1.216, kar pomeni, da je bila stopnja odgovora 38 %.

V 2023 so bila nekatera vprašanja dopolnjena, spremenjena ali ukinjena: dodali smo štiri vprašanja **o vplivu preteklih poplav na poslovanje podjetij**, ukinili pa smo vprašanja o vplivu višjih stroškov energentov na poslovanje. Kljub spremembam smo ohranili primerljivost s preteklimi vprašalniki in z vprašalnikom ECB.

Najpomembnejše ugotovitve

Podjetja stanje glede dostopnosti financiranja v 2023 ocenjujejo boljše kot v 2022 in slabše kot v 2021. Financiranje v gospodarstvu je bilo 2023 še vedno oteženo, predvsem zaradi negotovosti v ekonomskem okolju (šibka gospodarska rast, inflacija, majhno povpraševanje), strožjih predpisov in visokih stroškov najema posojil. Podjetja za 2024 pričakujejo, da bo dostopnost financiranja v splošnem slabša za vse vire financiranja.

Dostopnost financiranja je po oceni podjetij eden od **najmanj pomembnih** omejitvenih dejavnikov poslovanja, vendar se je za MSP povečal delež tistih, ki menijo, da jih financiranje zelo omejuje. **Podjetja najbolj omejujejo inflacija, stroški proizvodnje ali dela ter domače povpraševanje.** Velika podjetja imajo še posebej težave zaradi manjšega tujega povpraševanja, medtem ko so za MSP pomembnejši domače povpraševanje in predpisi. V 2023 se je glede na 2022 najbolj povečal vpliv strožjih predpisov.

Podjetja poročajo o neto povečanju potreb po vseh zunanjih virih financiranja, vendar je bilo to povečanje manjše kot v 2022. Najbolj so se zmanjšale neto potrebe podjetij po bančnih virih, najbolj pa povečale pa potrebe po lastniškem kapitalu. Podjetja so samo za lastniški kapital poročala, da se je neto dostopnost izboljšala. **Manjše povečanje potreb in hkratno manjše poslabšanje dostopnosti zunanjega financiranja pomeni, da se je finančna vrzel med potrebami in dostopnostjo v 2023 zmanjšala.**

V 2023 se je število podjetij, ki niso zaprosila za zunanje vire financiranja, malenkostno povečalo. Podjetja najbolj pozitivno ocenjujejo vpliv na dostopnost zunanjega financiranja za dejavnike, ki so neposredno povezani z njihovim poslovanjem, najbolj negativno pa sta vplivala splošno ekonomsko stanje in dostopnost državne finančne

podpore. Pri pridobivanju želenih sredstev za vse vire financiranja so bila podjetja uspešna, tudi delež zavrženih vlog je ostal zanemarljiv.

V 2023 so podjetja poročala o nadaljnjem poslabšanju vseh pogojev bančnega financiranja, razen za razpoložljivo velikost posojila ali kreditne linije. Najbolj so se poslabšali cenovni pogoji bančnega financiranja (obrestna mera in drugi stroški financiranja).

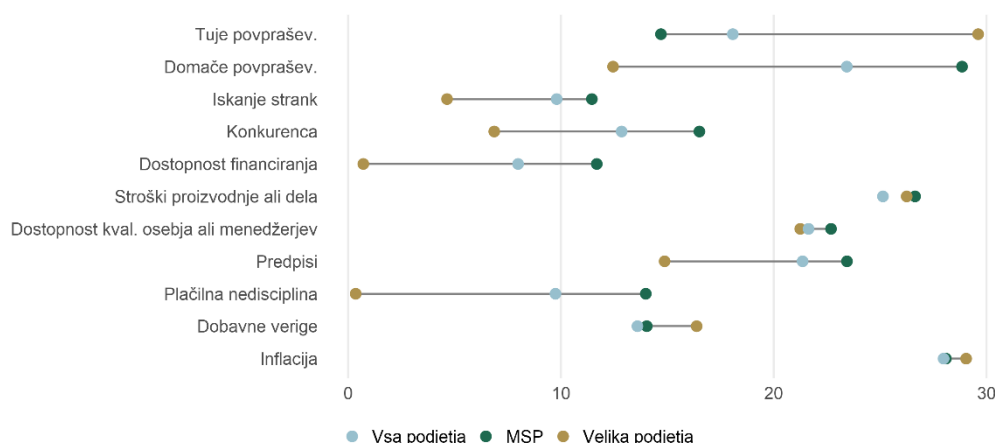
V 2023 je velika večina podjetij odgovorila, da namerava investirati v naslednjih treh letih. Največ podjetij bo investiralo v opremo in stroje, v nepremičnine in širitev poslovanja. Podjetja bodo naložbe financirala predvsem z lastnimi viri in bančnimi posojili.

V 2023 smo uvedli štiri vprašanja o vplivu poplav na podjetja. **Poplave 2023 so povzročile škodo okoli 20 % podjetjem.** Od teh, ki so poročali, da so utrpeli škodo, je skoraj 20 % podjetij utrpelo zelo veliko ali veliko škodo in okoli 60 % zelo majhno ali majhno. Večina podjetij bo nastalo škodo pokrila z notranjimi viri (62 %), z bančnim posojilom pa le 6 % podjetij.

1 Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij

Podjetja v 2023 najbolj omejujejo inflacija (28 %), stroški proizvodnje ali dela (25 %) in domače povpraševanje (23 %), sledijo pa dostopnost kvalificiranega osebja ali menedžerjev in predpisi (oboje 21 %). Za velika podjetja je zelo pomemben omejitveni dejavnik še tuje povpraševanje, za MSP pa domače povpraševanje in predpisi.

Slika 1: Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij (v %)



Vir: Anketa in preračun BS. Vsa podjetja.
Opomba: Podatki na sliki prikazujejo odgovor »5 – zelo omejuje«.

V 2023 glede na 2022 se je najbolj povečal pomen predpisov (12 odstotnih točk), sledita konkurenca in stroški proizvodnje ali dela (oboje 7 odstotnih točk) ter tuje povpraševanje (6 odstotnih točk). Za velika podjetja je pomen preostalih dejavnikov padel, medtem ko se je za MSP pomen vseh dejavnikov povečal, razen za dobavne verige, ki sicer ostajajo med pomembnimi dejavniki omejitve poslovanja.

Dostopnost financiranja tudi v 2023 ostaja **manj pomemben dejavnik** omejitve poslovanja za podjetja (pod 10 %), vendar se je v 2023 povečal delež MSP (za 6 odstotnih točk), ki so izbrala, da financiranje zelo omejuje poslovanje.

2

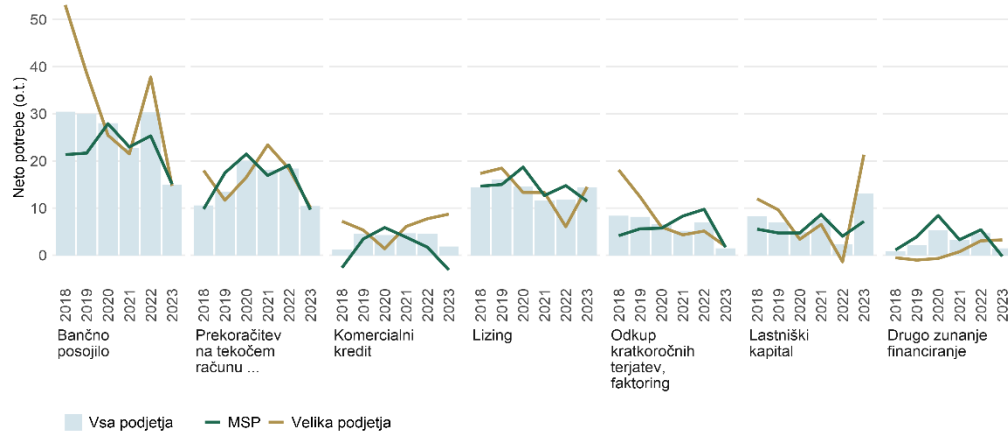
Potrebe in dostopnost zunanjih virov financiranja

2.1 Potrebe po zunanjem financiranju

V 2023 podjetja poročajo o neto povečanju potreb (povpraševanju) po vseh zunanjih virih financiranja, vendar je bilo to povečanje manjše kot v 2022, razen za lizing in lastniški kapital.

V 2023 so se glede na 2022 najbolj povečale potrebe po lastniškem kapitalu (11 odstotnih točk), medtem ko so se najbolj zmanjšale neto potrebe podjetij po obeh bančnih virih (bančna posojila za 15 odstotnih točk in prekoračitev na tekočem računu ali kreditni liniji ali negativno stanje na kreditnih karticah pa za 8 odstotnih točk). MSP so za vse druge vire financiranja poročala, da so se jim potrebe zmanjšale, medtem ko so velika podjetja poročala o večjih potrebah še za financiranje iz lizinga.

Slika 2: Potrebe po zunanjem financiranju



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

Opomba 1: Neto potrebe so razlika med odgovori »povečal« in »zmanjšal«.

Opomba 2: Prekoračitev na tekočem računu ... je okrajšava za vir prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje na kreditnih karticah.

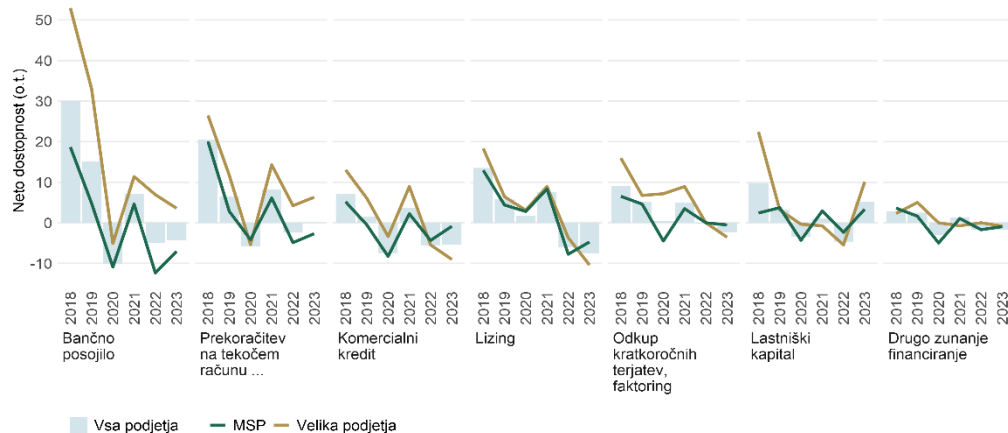
2.2 Dostopnost zunanjega financiranja

V 2023 so podjetja samo za lastniški kapital poročala, da se je neto dostopnost izboljšala, medtem ko je bila prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje ocenjena kot nevtralna. Za vse druge vire financiranja so podjetja odgovorila, da se je dostopnost financiranja poslabšala.

V 2023 glede na 2022 se je poslabšanje neto dostopnosti za večino virov financiranja ustavilo, razen za lizing in odkup kratkoročnih terjatev ali faktoring. V tem obdobju se je najbolj izboljšala neto dostopnost za lastniški kapital (10 odstotnih točk)

in prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje (2 odstotni točki), za druge vire financiranja pa je neto dostopnost ostala nespremenjena. Izboljšanje neto dostopnosti virov financiranja je bilo večje za MSP kot pa za velika podjetja.

Slika 3: Dostopnost zunanje financiranja



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

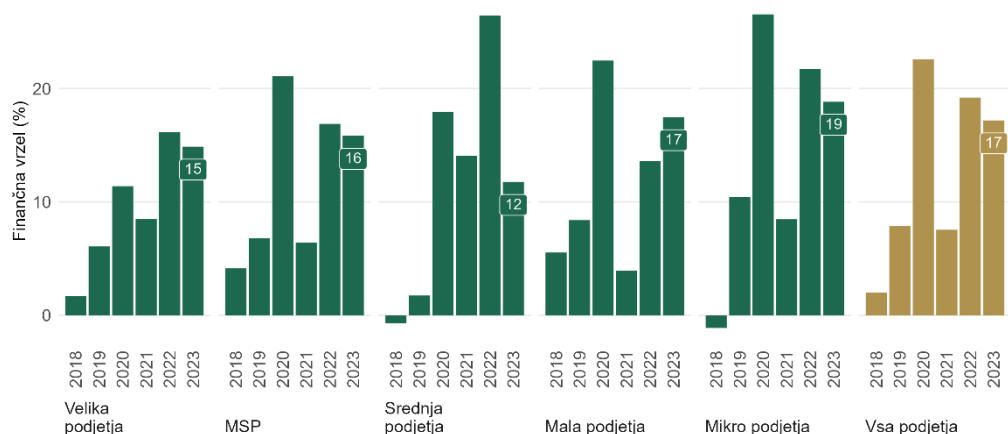
Opomba 1: Neto dostopnost je razlika med odgovori »izboljšala« in »poslabšala».

Opomba 2: Prekoračitev na tekočem računu ... je krajšava za vir prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje na kreditnih karticah.

2.3 Finančna vrzel

Manjše povečanje potreb in hkratno manjše poslabšanje dostopnosti zunanje financiranja pomeni, da se je finančna vrzel¹ v 2023 zmanjšala. V 2023 glede na 2022 se je finančna vrzel najbolj zmanjšala za srednja podjetja, medtem ko se je za mala podjetja povečala.

Slika 4: Finančna vrzel



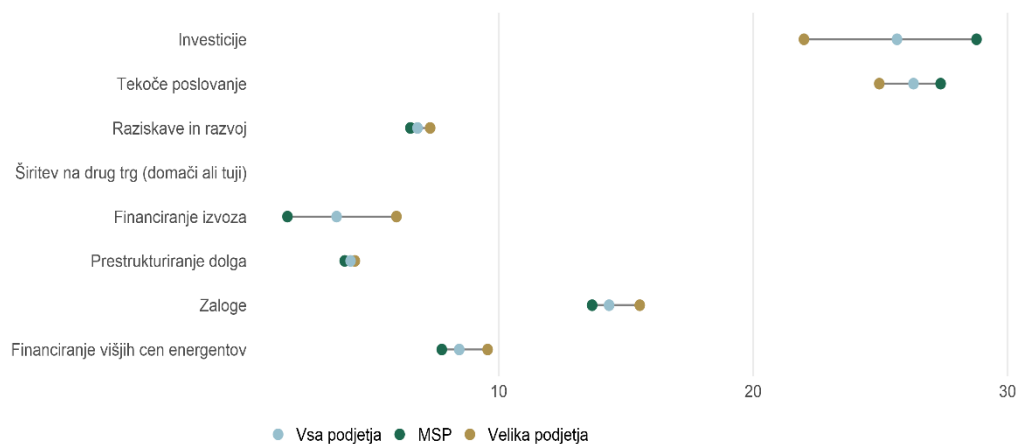
Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so označila, da je dejavnik relevanten.

¹ S finančno vrzeljo merimo razkorak med potrebami (povpraševanjem) in dostopnostjo (ponudbo) zunanje financiranja. Pozitivna finančna vrzel pomeni, da so potrebe po zunanjih virih večje od njihove dostopnosti (podrobneje o izračunu glej metodološke opombe).

2.4 Namen porabe sredstev

V 2023² podjetja največ sredstev namenijo za investicije, tekoče poslovanje (oba 25 %) in financiranje zalog (14 %), sledijo financiranje višjih cen energentov, raziskave in razvoj ter širitev na drug trg.

Slika 5: Namen porabe sredstev (v %)



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje. Podjetje je lahko izbralo več odgovorov.

3 Dejavniki, ki vplivajo na dostopnost in omejitve zunanjih virov financiranja

3.1 Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje

V 2023 glede na 2022 se je število podjetij, ki niso zaprosila za zunanje vire financiranja, malenkostno povečalo (42 %). Med tistimi, ki niso zaprosila za zunanje financiranje, pa večina meni, da imajo še dovolj lastnih virov, ali pa so odložila investicijske projekte, zato da ni bilo potrebno zunanje financiranje. Na strani razlogov, povezanih z bankami, pa podjetja v 2023 izpostavljajo predvsem visoke stroške financiranja.

Tabela 1: Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje

(V %)	Vsa podjetja		MSP			Velika podjetja			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
NISO zaprosili za zunanje vire financiranja	59	40	42	56	41	40	57	29	32
Razlog, da niste zaprosili za zunanje financiranje									
Imamo dovolj notranjih virov (privarčevani zaslužek, prodana sredstva)	77	71	62	76	73	63	94	82	70
Investicijski projekt je bil odložen	3	6	6	3	6	8	0	4	7
Postopek za odobritev zunanjega financiranja je preveč kompleksen	3	2	2	3	3	2	0	0	0
Stroški financiranja so previsoki	2	3	10	2	4	8	2	0	11
Zahteve bank po zavarovanju posojila so bile nesprejemljive	1	5	2	2	2	2	0	13	0
Zaradi možne zavrnitve prošnje za zunanje financiranje	2	2	3	3	1	2	0	0	3
Ostalo	11	10	13	10	10	14	4	0	8

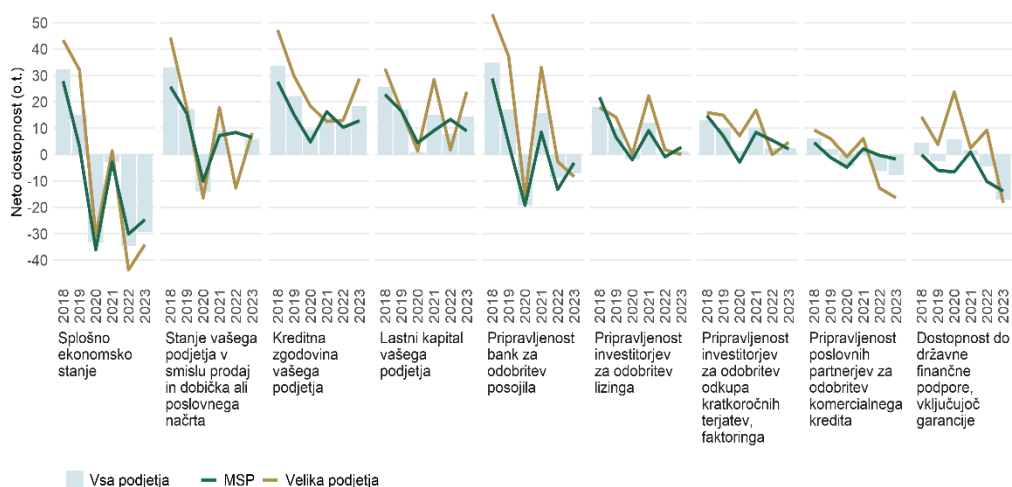
Vir: Anketa BS. Podjetja, ki niso zaprosila za zunanje financiranje.

² Zaradi uvedbe dveh novih namenov porabe (»zaloge« in »financiranje višjih cen energentov«) medletna primerjava ni možna.

3.2 Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje

V 2023 podjetja najbolj pozitivno ocenjujejo vpliv na dostopnost zunanjega financiranja za dejavnike, ki so neposredno povezani z njihovim poslovanjem³, najbolj negativno pa sta v tem letu vplivala splošno ekonomsko stanje (29 odstotnih točk) in dostopnost državne finančne podpore, vključujoč garancije (17 odstotnih točk). Tudi medletno sta se najbolj izboljšala neto vpliv dejavnikov, povezanih s poslovanjem podjetij, in splošno ekonomsko stanje, medtem ko se je najbolj poslabšal vpliv dostopnosti državne podpore, vključujoč garancije (12 odstotnih točk). Vpliv drugih dejavnikov se medletno ni zelo spremenil. **Pripravljenost bank za odobritev posojila** se je v 2023 glede na 2022 izboljšala tako za MSP (10 odstotnih točk) kot za velika podjetja (6 odstotnih točk), kljub temu pa je v 2023 vpliv tega dejavnika na dostopnost financiranja še vedno negativen (7 odstotnih točk).

Slika 6: Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje

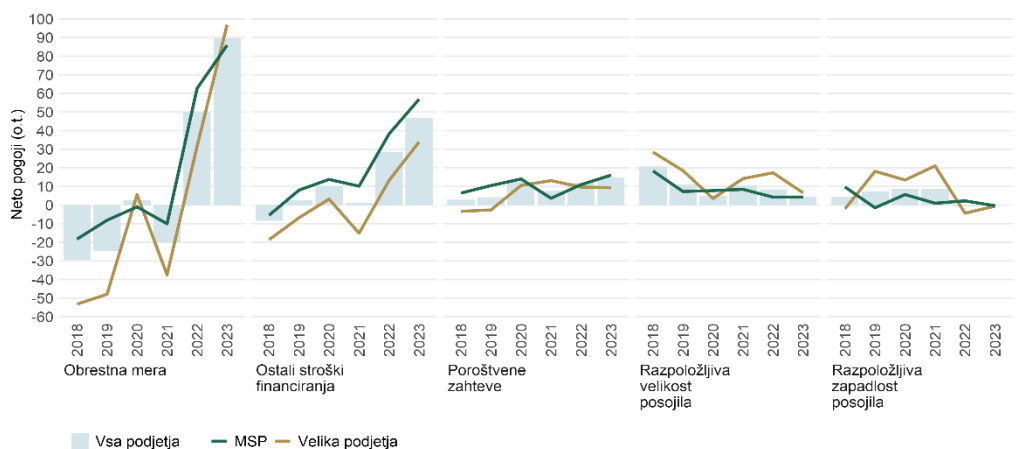


Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.
Opomba: Neto dostopnost je razlika med odgovori »izboljšala« in »poslabšala«.

3.3 Pogoji bančnega financiranja

V 2023 so podjetja poročala o nadaljnjem poslabšanju vseh pogojev bančnega financiranja, razen za razpoložljivo velikost posojila ali kreditne linije.

Slika 7: Pogoji bančnega financiranja



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za financiranje v bančnem sistemu.
Opomba: Neto pogoji so razlika med odgovori »Se je povečala« in »Se je zmanjšala«.

³ Dejavniki, povezani s poslovanjem podjetij, so: stanje vašega podjetja v smislu prodaj in dobička, kreditna zgodovina vašega podjetja in lastni kapital vašega podjetja.

V 2023 glede na 2022 so se najbolj poslabšali cenovni pogoji bančnega financiranja (obrestna mera za 39 odstotnih točk in drugi stroški financiranja za 18 odstotnih točk), med necenovnimi pogoji pa so se najbolj poslabšale poroštvne zahteve (14 odstotnih točk). Razlika med odgovori MSP in velikih podjetij je v poroštvnih zahtevah, ki so za velika podjetja ostale nespremenjene, medtem ko so se za MSP poslabšale za 5 odstotnih točk.

4 Vložene zahteve in uspešnost

4.1 Vložene zahteve

V 2023 se število vlog podjetij za zunanje vire financiranja ni bistveno spremenilo. Podjetja največ vlog vložijo za oba bančna vira in lizing. Velika podjetja in MSP so vloge za bančna vira ohranili praktično nespremenjene, medtem ko so velika podjetja povečala število vlog predvsem za lizing (10 odstotnih točk) in odkup kratkoročnih terjatev ali faktoring (7 odstotnih točk). V 2023 so glede na 2022 so podjetja vložila več zahtev predvsem za kratkoročna posojila, predvsem velika podjetja za posojila do enega leta za 12 odstotnih točk.

Tabela 2: Vložene zahteve

(V %)	Vsa podjetja		MSP			Velika podjetja				
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
Bančno posojilo*	27	38	37	24	37	36	37	48	48	
negativno stanje na kreditnih karticah	21	25	23	18	26	24	29	25	26	
Komercialni kredit	4	4	5	5	3	4	2	7	9	
Lizing	17	24	27	20	27	27	17	22	32	
Odkup kratkoročnih terjatev, faktoring	8	9	10	9	14	11	9	5	12	
Drugo zunanje financiranje	5	3	9	8	2	8	1	6	13	
Bančna posojila po ročnosti**										
Bančno posojilo do enega leta	14	22	27	13	21	23	20	33	45	
Bančno posojilo nad enim in do vključno pet let	14	18	16	11	18	17	19	17	17	
Bančno posojilo nad pet in do vključno deset let	6	11	8	5	9	10	9	19	10	
Bančno posojilo nad deset let	1	3	2	1	3	2	0	4	3	

Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

Opomba: a) V podatku za bančno posojilo upoštevamo podjetja, ki so vložila zahtevo za katero koli ročnost, samo enkrat.

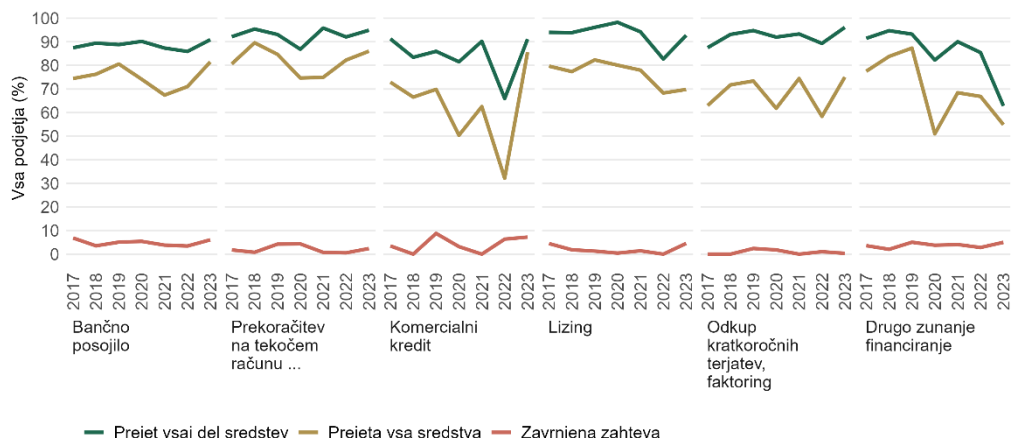
b) V podatkih za bančno posojilo po ročnostih so upoštevane vse vloge podjetij.

4.2 Uspešnost vložnih zahtev

Podjetja so uspešna pri pridobivanju zunanjih virov, okoli 90 % podjetij prejme vsaj del zelenih sredstev, medtem ko je število zavrnjenih vlog zanemarljivo za vse vire.

V 2023 je glede na 2022 malo večji delež podjetij prejel vsa zahtevana sredstva za oba bančna vira, povečal pa se je tudi delež podjetij, ki je prejel vsaj del sredstev, medtem ko je delež zavrnjenih vlog ostal (skoraj) nespremenjen. V tem obdobju se je tudi uspešnost pridobivanja sredstev iz nebančnih virov izboljšala, najbolj za financiranje s komercialnimi krediti in lizingom, medtem ko se je za drugo zunanje financiranje zelo poslabšala.

Slika 8: **Uspešnost vloženih zahtev**



Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

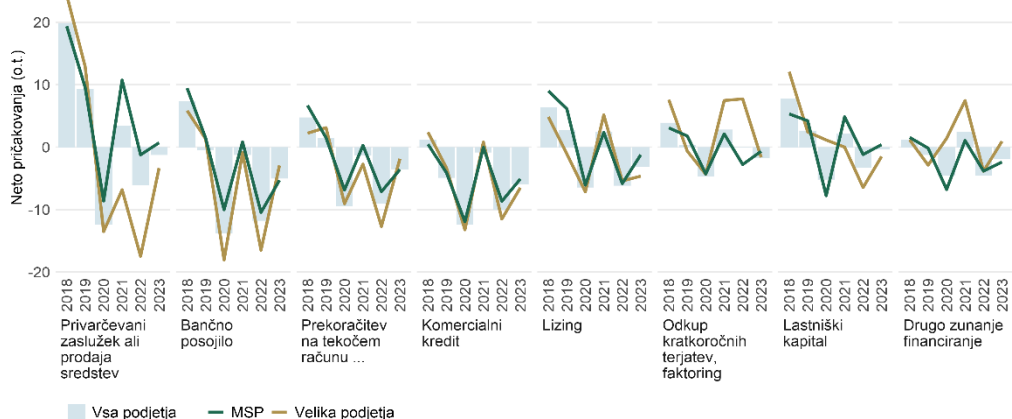
Opomba: Prejeta vsa sredstva vključuje samo podjetja, ki so dobila vsa zahtevana sredstva (100-% uspešnost). Prejet vsaj del sredstev vključuje vsa podjetja, ki so dobila del zahtevanih sredstev (manj od 100 %).

5 Pričakovanja o dostopnosti financiranja in namera investiranja

5.1 Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja

V letu 2023 so se pričakovanja podjetij o dostopnosti virov financiranja za leto 2024 izboljšala v primerjavi z letom 2022. Vendar pa so pričakovanja še vedno negativna za vse vire, kar pomeni, da podjetja pričakujejo, da se bo dostopnost virov financiranja v 2024 poslabšala.

Slika 9: **Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja**



Vir: Anketa BS. Vsa podjetja.

Opomba: Neto pričakovanje o dostopnosti je izračunano kot razlika med odgovori »Se bo izboljšala« in »Se bo poslabšala«.

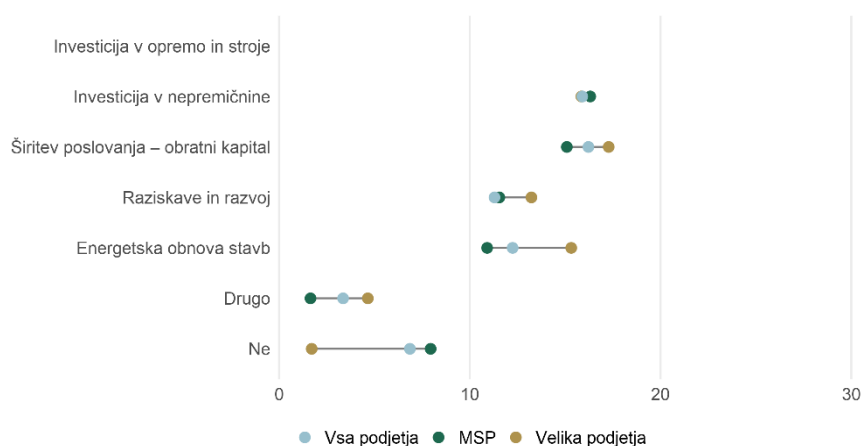
Podjetja ne glede na velikost pričakujejo poslabšanje dostopnosti zunanjega financiranja za vse dejavnike, razen velika za drugo zunanje financiranje in MSP za privarčevani zaslužek ali prodajo sredstev ter lastniški kapital. V letu 2023 so vsa podjetja izrazila

negativna pričakovanja o **dostopnosti bančnih virov financiranja** za leto 2024 (-5,0 odstotne točke). To je izboljšanje v primerjavi z letom 2022 (-11,8 odstotne točke), vendar še vedno slabše kot v letu 2021, ko je neto vrednost znašala -1,2 odstotne točke.

5.2 Načrtovane investicije v treh letih

Večina podjetij namerava v naslednjih treh letih investirati, samo 7 % podjetij ne (8 % MSP in 2 % velikih podjetij). Delež podjetij, ki ne nameravajo investirati, se med leti le malo spreminja. Največ podjetij bo investiralo v opremo in stroje, v nepremičnine in širitev poslovanja, vendar se je ta delež v 2023 zmanjšal. Povečevanje načrtovanih investicij v energetska obnova stavb, ki se je povečevalo od 2018, se je v 2023 ustavilo, za MSP (3 odstotne točke) in za velika podjetja (2 odstotni točki).

Slika 10: Načrtovane investicije v 3 letih (v %)

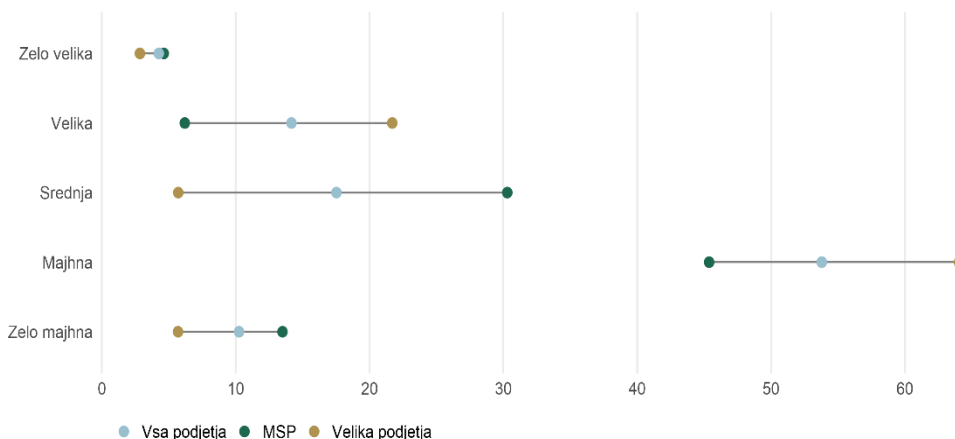


Vir: Anketa BS. Vsa podjetja. Podjetja so lahko izbrala več odgovorov.

Podjetja nameravajo financirati načrtovane investicije predvsem z lastnimi viri (42 %) in manj z bančnim posojilom (32 %). Predviden obseg zunanjih virov financiranja za načrtovane investicije se med leti ne spreminja veliko. Največ velikih podjetij bo investiralo nad milijon evrov, medtem ko bo večina MSP investirala manj od milijona evrov.

V 2023 smo uvedli štiri vprašanja o vplivu poplav na podjetja. **Poplave 2023 so povzročile škodo okoli 20 % podjetjem, od tega je 11 % poročalo o neposredni škodi in 11 % o posredni škodi.** Pri tem je večji delež velikih podjetij utrpel neposredno škodo (20 %).

Slika 11: Velikost škode glede na obseg poslovanja

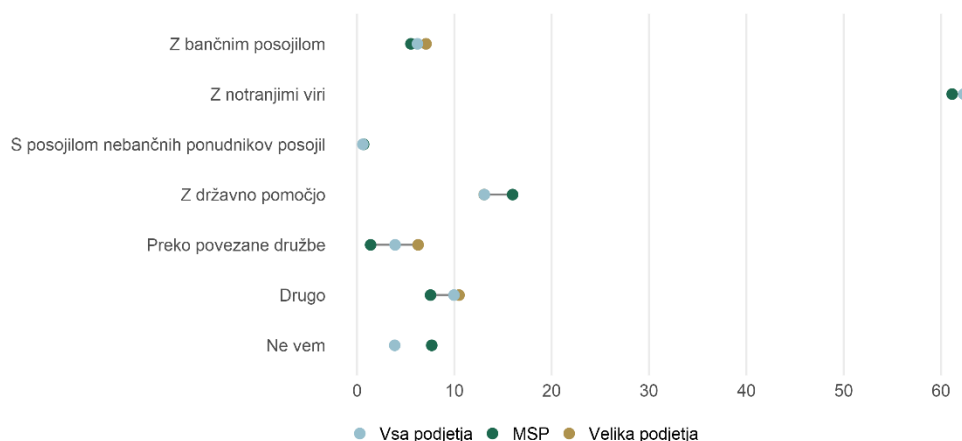


Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so jim poplave povzročile neposredne in posredne stroške.

Od teh, ki so poročali, da so utrpeli škodo, je **18 % podjetij utrpelo zelo veliko ali veliko škodo in 64 % zelo majhno ali majhno.**

Večina podjetij bo nastalo škodo pokrila z notranjimi viri (62 %), 13 % podjetij računa na državno pomoč, druge vire bo uporabilo 10 % podjetij, bančno posojilo pa 6 % podjetij.

Slika 12: Viri za kritje škode (v %)



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so jim poplave povzročile neposredne in posredne stroške.

Večina podjetij, ki so jih poplave prizadele, ne bo zaprosila za **odlog posojila**, ker ga ne potrebuje (63 %) ali pa ker nima posojil (28 %). Za odlog bančnega posojila bo zaprosilo 6 % podjetij, za odlog nebančnega posojila pa samo 1 %.

Dodatno mnenje

Podjetja smo na koncu ankete vprašali, ali imajo dodatno mnenje. V 2023 je odgovorilo skoraj 50 podjetij, kar je skoraj več kot v 2022 (27) in manj kot v 2021 (60).

V 2023 se je večina mnenj nanašala na poplave, predpise, ki omejujejo poslovanje in na predrage bančne vire financiranja zaradi visoke obrestne mere, drugih stroškov pri odobritvi kredita, zahtevanih zavarovanj, dolgotrajne obdelave odobritve itd. Druga mnenja so bila zelo razpršena, nanašala so se na način poslovanja, zavarovalnice in zelena nepovratna sredstva s strani države.

Metodološke opombe

Začasni podatki

Podatki ankete za preteklo leto (2022) so začasni, ker še ni končnih podatkov o številu zaposlenih v dejavnosti za posamezno velikost podjetja.

Podatki ankete za tekoče leto (2023) so začasni, ker podatkov o skupnem številu zaposlenih po dejavnosti in velikosti podjetja še ni. Za preračun anketnih podatkov anketnega leta smo uporabili podatke o skupnem številu zaposlenih po dejavnosti in velikosti iz preteklega leta.

Uteževanje podatkov

V anketi o virih financiranja podjetij so podjetja razdeljena po stratumih glede na velikost in dejavnost. Za izračun **podatkov po stratumih** uporabimo **vzorčne uteži**, ki so enake obratni vrednosti verjetnosti izbora v vzorec s tem, da so popravljene za neodgovor. Predpostavljamo tudi, da se neodgovor ne razlikuje bistveno od odgovora.

Pri seštevanju (agregiranju) podatkov v podatke po velikosti, dejavnosti in za vsa podjetja pa naletimo na težavo, saj je število podjetij v posameznem stratumu zelo različno. Na primer velikih podjetij je malo, mikro podjetij pa veliko. Zato pri agregiranju podatkov po dejavnostih odgovori mikro podjetij prevladajo nad odgovori vseh drugih tipov podjetij in je rezultat za dejavnost zelo podoben odgovoru mikro podjetij iz te dejavnosti.

Zato se pri **agregiranju kvalitativnih podatkov** podjetjem določi utež, ki odraža njihovo pomembnost v gospodarstvu (**utež velikosti**). Za izračun agregiranih podatkov po velikosti oziroma dejavnosti smo uporabili podatke SURS o skupnem številu zaposlenih v dejavnosti za posamezno velikost podjetja.

Finančna vrzel

Izračun kazalnika finančne vrzeli temelji na metodologiji ECB. ECB⁴ pri pripravi kazalnika izhaja iz vprašanj o potrebah (povpraševanju) po posameznih dejavnostih in njihovi

⁴ Članek o metodologiji izračuna kazalnika finančne vrzeli je objavljen na: <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb36s.pdf>.

dostopnosti (ponudbi). Tako izračunana finančna vrzel meri razkorak med potrebami (povpraševanjem) in dostopnostjo (ponudbo) zunanjih virov.

Na podlagi odgovorov podjetij na vprašanji o dostopnosti in potrebah po finančnih virih ugotovimo **finančno vrzel** (obojestranska, enostranska, nevtralna) na ravni podjetja in nato podjetjem določimo ustrezno utež.

Obojestranska sprememba finančne vrzeli pomeni, da so se hkrati povečale potrebe in poslabšala dostopnost (finančna vrzel se je povečala; utež 1), in obratno, potrebe so se zmanjšale in dostopnost izboljšala (finančna vrzel se je zmanjšala; utež -1). *Enostranska sprememba finančne vrzeli* se nanaša na podjetja, ki so za en dejavnik, dostopnost ali potrebe, odgovorila, da se je povečal oziroma zmanjšal, za drug dejavnik (potrebe ali dostopnost) pa, da je ostal nespremenjen. Enostranski spremembi finančne vrzeli pripišemo uteži 0,5 ali -0,5. *Nevtralna sprememba finančne vrzeli* velja za podjetja, ki so na obe vprašanji odgovorila, da se stanje ni spremenilo oziroma da se je en dejavnik spremenil v eno in drugi v nasprotno smer. Za nevtralno spremembo finančne vrzeli uporabimo utež 0.

V izračunu upoštevamo samo podjetja, ki so na vprašanje o uporabi finančnih virov⁵ odgovorila, da so določen vir uporabila v preteklem obdobju oziroma da je določen vir za njih relevanten.

Na podlagi teh podatkov izračunamo **neto finančno vrzel za finančni vir** kot povprečje uteži (finančnih vrzeli) podjetij za finančni vir. Neto finančno vrzel množimo s 100, da jo izrazimo v odstotkih. S tem kazalnikom merimo razliko med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov za posamezen finančni vir. Z neto finančno vrzeljo za vire opredelimo neuskkljenost med dostopnostjo in potrebami po finančnih sredstvih. Če je kazalnik pozitiven, so se po mnenju podjetij njihove potrebe po finančnih virih povečale bolj, kot se je izboljšala dostopnost, kar pomeni, da se je finančna vrzel povečala. Obratno velja, če je kazalnik negativen; povečanje potreb po finančnih virih je bilo manjše od izboljšanja dostopnosti, finančna vrzel se je zmanjšala.

Skupni kazalnik finančne vrzeli za vse vire financiranja izračunamo tako, da podatke po virih združimo (povprečje) v kazalnik finančne vrzeli za podjetje. Na podlagi tega pa izračunamo skupni kazalnik (povprečje) za vsa podjetja in po velikosti podjetij (slika 15). Kazalnik finančne vrzeli je pozitiven, ko so potrebe po zunanjih virih financiranja večje od dostopnosti zunanjih virov. Če se potrebe po zunanjih virih financiranja povečujejo in njihova dostopnost znižuje, se finančna vrzel povečuje, in obratno, če se potrebe znižujejo in dostopnost izboljšuje, se finančna vrzel zmanjšuje.

⁵ Upoštevamo naslednje zunanje vire financiranja: (i) bančno posojilo, (ii) komercialni kredit, (iii) lastniški kapital, (iv) prekoračitev na tekočem računu, kreditna linija, negativno stanje na kreditnih karticah in (v) lizing. V izračunu upoštevamo samo podjetja, ki so v tekočem ali preteklih letih uporabila vir zunanjega financiranja.